

Το μυστικό του γιατρού*

Φανή Μέλφου-Γραμματικού
Μικροβιολόγος – Συγγραφέας

Η κυρία Ζωή Λεμίρη κοίταξε στα μάτια τη Λίζα κι έκανε μια κίνηση σαν να έλεγε, ήρθε η ώρα να σου τα πω όλα, κόρη μου. Ύστερα άρχισε να διηγείται λεπτό προς λεπτό.

«Με τον Ανέστη, τον άντρα μου, παντρευτήκαμε την άνοιξη του 1934. Υπάλληλος στους σιδηροδρόμους εκείνος, δασκάλα εγώ. Αν και με προξενιό, ήταν ένας επιτυχημένος γάμος. Εσύ ξέρεις καλύτερα από κάθε άλλον πόσο αγαπημένοι ήμασταν. Μοναδικό σύννεφο αποτελούσε η απουσία ενός παιδιού. Κάπου πέντε χρόνια προσπαθήσαμε με θεραπείες, λουτρά και βότανα, χωρίς αποτέλεσμα. Μια μέρα, ο γιατρός μου, ο Σπύρος Βελής, με πήρε παράμερα και μου είπε: “Μην προσπαθείς άλλο και ξοδεύεσαι, παιδί δε θα κάνεις”. Το δέχτηκα. Έτσι ήθελε ο Θεός, είπα και έδωσα όλη την αγάπη στους μαθητές μου. Έτσι είχαν τα πράγματα, μέχρι τη στιγμή που συνέβη η ιστορία που θα σου διηγηθώ λεπτομερώς, για να καταλάβεις τις συνθήκες που με οδήγησαν να πάρω μια τόσο σημαντική για τη ζωή όλων μας, απόφαση.

Το πρωί της 25^{ης} Σεπτεμβρίου του 1939 ήμουν στην κουζίνα και τύλιγα ντολμάδες, το αγαπημένο φαγητό του άντρα μου. Ο Ανέστης ήταν στο κρεβάτι ακόμα. Είχε απογευματινή βάρδια. Κόντευα να τελειώσω με τους ντολμάδες, όταν άκουσα το καμπανάκι της πόρτας στον κήπο. Ποιος είναι πρωί-πρωί, σκέφτηκα κι έσκυψα από το παράθυρο. Τον γνώρισα αμέσως. Ήταν ο γιατρός, ο Σπύρος Βελής. Ακουμπούσε στο τοιχάκι της αυλής σαν να τον βάραινε το δέμα που κρατούσε στα χέρια του. Μας φέρνει κυνήγι, πέρασε από το μυαλό μου, μια και τον ήξερα για μανιωδη κυνηγό. Μα πάλι, τι γυρεύει εδώ τέτοια ώρα, αναρωτήθηκα και γιατί να μας φέρνει πεσκέσι; Όπως και να 'ναι, έτρεξα να τον καλωσορίσω.

– Πέρασε, γιατρέ, να σου ψήσω καφέ, του είπα.

– Άσε τον καφέ, μου απάντησε. Πάμε μέσα,

θέλω να σου μιλήσω.

Πήγαμε στο σαλόνι και εκεί ακούμπησε στο ντιβάνι το δέμα που κρατούσε.

Το είδα να κουνιέται και κατάλαβα πως εκείνο που νόμισα για δέμα ήταν ένα μωρό.

– Να σου ζήσει, γιατρέ, του είπα, δεν ήξερα πως απέκτησες μωρό.

Δεν απάντησε, μόνο γύρισε και είπε:

– Φώναξε τον άντρα σου να έρθει.

Το σοβαρό του ύφος και οι απότομοι τρόποι του, ασυμβίβαστοι με το χαρακτήρα του, με παραξένησαν.

– Αμέσως, γιατρέ, είπα κι έτρεξα στον Ανέστη.

– Έλα γρήγορα, ο γιατρός θέλει να σου μιλήσει.

Όταν γυρίσαμε, ο γιατρός αγωνιζόταν να ησυχάσει το μωρό που είχε ξυπνήσει για τα καλά. Έτρεξα και το πήρα στην αγκαλιά μου, του έκανα δυο-τρεις βόλτες, το ησύχασα. Άνοιξε τα ματάκια του εκείνο, γαλάζια σαν τη θάλασσα και με κοίταξε επίμονα. Ήταν όμορφο, άσπρο, ροδαλό και μύριζε λεμόνι, το έσφιξα στην αγκαλιά μου και αναλογίστηκα πόσο ευτυχισμένη θα 'μουν αν ήταν δικό μου. Τότε άκουσα τον γιατρό να λέει, σαν να απαντούσε στις μύχιες σκέψεις μου:

“Θέλατε ένα παιδί; Ο Θεός σας στέλνει αυτό το κοριτσάκι”.

Για ελάχιστα δευτερόλεπτα νόμισα πως παράκουσα και ότι οι ενδόμυχες επιθυμίες μου είχαν πάρει φωνή. Γι' αυτό και δε μίλησα. Κοίταξα τον άνδρα μου, ψάχνοντας στο πρόσωπό του την επιβεβαίωση. Είδα την έκπληξη στα μάτια του, τον προβληματισμό του μετά και βεβαιώθηκα πως δεν ήταν της φαντασίας μου. Για μοναδική φορά δεν περίμενα τη γνώμη του. Πετάχτηκα με το μωρό στην αγκαλιά και τον ικέτευσα.

“Σε παρακαλώ, Ανέστη, ας το κρατήσουμε”.

Με κοίταξε μ' ένα βλέμμα αδιαπέραστο, ύστερα έσκυψε και πίεσε με τις παλάμες τους κροτάφους του. Ήταν ολοφάνερο πως δυσκο-

* Από το βιβλίο: «Μισέλ Αγνώστου Πατρός» που εκδόθηκε πρόσφατα από τις εκδόσεις: «Σύγχρονοι Ορίζοντες».

λευόταν να πάρει μια απόφαση. Άκουσα ένα καμπανάκι σαν συναγερμό να χτυπά: τώρα αμέσως, δεν υπάρχει χρόνος. Έπρεπε να κάνω κάτι να τον βοηθήσω στη σωστή απόφαση. Από ένστικτο και όχι από σκέψη, ακούμπησα το μωρό στα γόνατά του. Έσκυψε και το πήρε, χαλαρά στην αρχή, για να το σφίξει μετά δυνατά επάνω του. Είδα ένα χαμόγελο να σχηματίζεται στο πρόσωπό του και αναθάρρησα. Την απάντηση την έδωσαν τα μάτια του προτού εκείνος μιλήσει.

“Να το κρατήσουμε” είπε βραχνά, “όμως πώς θα τα βγάλουμε πέρα με τον πόλεμο που έρχεται; Μεγάλη ευθύνη”.

Σηκώθηκε ο γιατρός, πήγε κοντά του και τον έπιασε από τον ώμο.

“Μη στεναχωριέστε, εδώ είμαι εγώ, δε θα σας αφήσω”.

Για να είμαι ειλικρινής δεν είμαι σίγουρη αν η υπόσχεση του γιατρού έπαιξε ρόλο στην απόφασή του. Πάντως η απάντηση που έδωσε ήταν αυτή που περίμενα.

“Εντάξει, το κρατάμε”.

Δώσανε τα χέρια σαν να έκλειναν συμφωνία και φιλήθηκαν σταυρωτά.

“Τώρα μπορείς να φέρεις τον καφέ”, μου παραγγείλε ο γιατρός, “και πρόσεξε, με πολλές φουσκάλες”.

Είχε γίνει πάλι ο χορατατζής γιατρός που ήξερα.

Μέχρι να φουσκώσει ο καφές, έκανα προσπάθεια να συλλάβω το νόημα της αλλαγής που είχε συντελεστεί στη ζωή μου μέσα σε λίγα λεπτά της ώρας, να προσαρμόσω το παρόν στη νέα κατάσταση και να αναθεωρήσω τα σχέδιά μου για το μέλλον. Χαμογέλασα στο καναρίνι που χοροπηδούσε στο κλουβί κι έπιασα να τραγουδώ: “Το γιλεκάκι που φορείς εγώ το ’χω πλεγμένο...”. Ο καφές φούσκωσε, τον έβαλα στο καλό σερβίτσιο με τα μπλε ανθάρια και τον πήγα στον γιατρό. Δεν είχε πολλές φουσκάλες αλλά εκείνος τον βρήκε υπέροχο. Μέχρι να τον αποπιούν, εγώ αγκαλιά με το μωρό που βύζαινε τα δαχτυλάκια του πεινασμένο, έτρεξα στο γειτονικό ψιλικατζίδικο ν’ αγοράσω ένα μπιμπερό. Όταν γύρισα ο γιατρός ήταν όρθιος στην πόρτα.

—Εγώ φεύγω τώρα. Θα περνώ να μαθαίνω νέα σας, είπε. Κοντοστάθηκε και σαν να το σκέφτηκε εκείνη τη στιγμή, πρόσθεσε:

Όμως θέλω να μου κάνετε τη χάρη να γίνω νονός του παιδιού σας.

—Μετά χαράς γιατρέ, τιμή μας, συμφώνησε ο Ανέστης. Σ’ ένα μήνα από σήμερα θα ’χουμε βαφτίσια.

Όπως υποσχέθηκε, η βάφτιση έγινε πριν κλείσει μήνας, την Κυριακή 22 Οκτωβρίου στον Άγιο Αθανάσιο. Στο κοριτσάκι δώσαμε το όνομα Ελισάβετ, της μητέρας μου».

Στο σημείο αυτό σταμάτησε να μιλά, είχε λαχανιάσει, η φωνή της έβγαине δύσκολα.

«Λίγο νερό σε παρακαλώ».

Έτρεξε η Λίζα κι έφερε ένα ποτήρι δροσερό νερό.

«Αν δεν αισθάνεσαι καλά, άστο για αργότερα», της είπε.

«Όχι, πρέπει να τα πω όλα, να ησυχάσω», απάντησε και συνέχισε.

«...Πριν καλά κλείσει χρόνος ξέσπασε ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος. Βομβαρδισμοί, πείνα, κακουχίες. Δε θα σταθώ στην περίοδο εκείνη. Είναι γνωστή για τις δύσκολες συνθήκες και τους κινδύνους που αντιμετώπισαμε όσοι τη ζήσαμε. Κάτι που δεν ξέρεις είναι πώς απέκτησες εκείνο το σπίτι στην Ανθέων.

Ο χειμώνας του ’40 ήταν βαρύς. Νοέμβριος μήνας και βουνό το χιόνι στα πεζοδρόμια και τις στέγες. Σε κρατούσα στην αγκαλιά μου και κοίταζα από το παράθυρο τις νιφάδες που πύκνωναν. Οι δρόμοι άδαιοι. Δύσκολα ξεμυτούσε κάποιος από την ασφάλεια του σπιτιού του. Κάποτε πήρε το μάτι μου τον ταχυδρόμο με τη σάκα κρεμασμένη στον ώμο, να τσαλαβουτά στους μισολειωμένους πάγους. Δεν περίμενα γράμμα από κανέναν γι’ αυτό απόρησα όταν τον είδα να μπαίνει στην αυλή μας. Έτρεξα και του άνοιξα. “Κρύο του θανάτά”, είπε και ρούφηξε τη μύτη του, πιο κόκκινη από παντζάρι.

“Για σένα και τον κυρ-Ανέστη”, συνέχισε και μου έδωσε ένα γράμμα. Το γράμμα ήταν από γνωστό συμβολαιογράφο της πόλης. Το περιεχόμενό του ήταν λακωνικό και ελάχιστα διαφωτιστικό: “Κύριε και κυρία Λεμίρη. Παρακαλώ να προσέλθετε εις το γραφείο μου, επί της οδού Ίωνος Δραγούμη 101, την 20^η Νοεμβρίου 1940 και ώρα ενδεκάτην πρωινήν, δι’ υπόθεσίν σας”.

Ξημέρωσε η 20^η Νοεμβρίου, μια ακόμα παγωμένη μέρα με σταλακτίτες πάγου να κρέμονται από τις στέγες και τον ουρανό σκέτο μολύβι. Από φόβο μήπως αργήσουμε, ήμασταν μισή ώρα πριν στο ραντεβού μας. Ο συμβολαιογράφος ήταν ψηλός και αδύνατος, γύρω στα σαρά-

να, με μικρό περιποιημένο μουστάκι και ύφος απόμακρο, που δεν επέτρεπε ερωτήσεις. Μείναμε στον προθάλαμο και περιμέναμε να μας καλέσει. Κάποια στιγμή ανοίγει η πόρτα και βλέπω μπροστά μου τον γιατρό, τον Βελή. Ξαφνιασθήκα, μα δεν μπήκα σε υποψίες. Φίλος του συμβολαιογράφου είναι, σκέφτηκα. Είχαμε μήνες να τον δούμε. Τον πρώτο καιρό μας επισκεπτόταν συχνά, έφερνε δώρα στο μωρό, του έκανε χαρές, μετά ξέκοψε. Τη μέρα εκείνη πάντως ήταν πολύ διαχυτικός. Ρωτούσε και ξαναρωτούσε για τη φιλιότσα του, έδειχνε να ενδιαφέρεται ειλικρινά. Κάποτε ο συμβολαιογράφος μας κάλεσε να περάσουμε στο γραφείο του. Πρώτος ο γιατρός, κάθισε σε μια δερμάτινη πολυθρόνα, ο Ανέστης κι εγώ στον καναπέ. Ο συμβολαιογράφος άρχισε να διαβάζει ένα επίσημο έγγραφο, μα εγώ δυσκολεύομαι να προσέξω αυτά που έλεγε. Έψαχνα εξήγηση για την παρουσία του γιατρού. Συνήλθα όταν άκουσα να λέει: “δωρεά” και το όνομα “Ελισάβετ Λεμίρη”. Ο γιατρός χάριζε ένα δώροφο στην κόρη μας.

Δεν άντεξα και σκούνηξα με τον αγκώνα τον άντρα μου.

“Κατάλαβα καλά; Μας χαρίζει ένα σπίτι;”, ρώτησα ψιθυριστά.

Έγνεψε ναι και μου έκανε νόημα να σωπάσω.

Ο συμβολαιογράφος τέλειωσε την ανάγνωση, βάλαμε υπογραφές κι εγώ εξακολουθούσα να μην καταλαβαίνω.

— Γιατί γιατρέ; τον ρώτησα μόλις τέλειωσαν τα τυπικά.

Χαμογέλασε και το ‘ριξε στο αστείο:

— Νονός δεν είμαι; Πνευματικός πατέρας που λέει και το Ευαγγέλιο. Να μην κάνω ένα δώρο στο τέκνον μου;

Δέχτηκα την εξήγησή του, αν και δεν με ικανοποιούσε απόλυτα.

“Δεν βαριέσαι, μην το ψάχνεις”, μου είπε ο Ανέστης όταν βρεθήκαμε μόνοι. “Ο γιατρός θέλησε να κάνει ένα δώρο στην κόρη μας, αυτό είναι όλο”.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, τον γιατρό τον βλέπαμε αραιά και πού. Προβλήματα υγείας δεν του επέτρεπαν επισκέψεις και κοινωνικές επαφές. Στο διάστημα αυτό εσύ μεγάλωνες, έγινες κοπέλα, τέλειωσες το γυμνάσιο, έμαθες γραφομηχανή και λίγα γαλλικά. Ήταν δύσκολα τα χρόνια εκείνα. Πόλεμος, κατοχή, εμφύλιος. Ο κόσμος υπέφερε. Το ψωμί έβγαινε δύσκολα. Οι πε-

νιχροί μισθοί μας και τα ανύπαρκτα ενοίκια του σπιτιού σου, συνέπεια ενός παράλογου ενοικιοστασίου, δεν αρκούσαν ούτε για τα απαραίτητα, έπρεπε να δουλέψεις. Έτυχε γνωστός βιβλιοπώλης στην Εγνατία να ζητά υπάλληλο. Μικρός ο μισθός, αλλά έστω και τόσοσ θα μας ανακούφιζε. Το ραντεβού για να τα μιλήσετε, ήταν για τις 10 Οκτωβρίου στις δώδεκα το μεσημέρι. Όπως ήταν φυσικό σε συνόδευσα. Άβγαλτη εσύ, δεν τα βγαζες πέρα σε τέτοιου είδους συναλλαγές.

Κοντά στο καφενείο “Ερμής” άρχισαν να πέφτουν χοντρές σταγόνες βροχής. Τρέχαμε να προλάβουμε την μπόρα, όταν βρεθήκαμε πρόσωπο με πρόσωπο με τον Σπύρο Βελή. Είμαι βέβαιη πως τη θυμάσαι εκείνη τη συνάντηση. Στη θυμίζω γιατί έχει σημασία. Ο γιατρός μας είδε πρώτος. Σήκωσε το μαστούνι του και μας έκοψε το δρόμο.

“Καλώς τη φιλιότσα μου”, είπε και γυρνώντας σε μένα: “για πού το βάλατε μες στη βροχή;”

Του είπα την αλήθεια. “Είναι ανάγκη να δουλέψει η Λίζα, δεν τα βγάζουμε πέρα”.

Φάνηκε να προβληματίζεται. Σε κοίταξε σκεπτικός και μετά, σ’ έπιασε από το χέρι και σε τράβηξε στο καφενείο.

“Έλα μαζί μου να τα πούμε, ίσως βρούμε λύση”.

Θέλοντας και μη ακολούθησα. Αν και σεβόμουν τον γιατρό, του χρωστούσα και χάρη για όσα έκανε, το φέρεμά του με ανησυχούσε. Δεν ξέρω γιατί, μου καρφώθηκε η παράλογη ιδέα πως θα μιλούσε για την υιοθεσία σου. Έκανα μια προσπάθεια ν’ αντισταθώ.

“Θα χάσουμε το ραντεβού μας”, μα δε μου έδωσε σημασία.

Στο μεταξύ εσύ και ο γιατρός είχατε στρωθεί σ’ ένα τραπέζακι και κουβεντιάζατε με οικιότητα σαν πατέρας με κόρη. Εμένα με είχατε ξεχάσει. Έμεινα σιωπηλή να παρακολουθώ τη συζήτησή σας, ενώ συγχρόνως παρατηρούσα πόσο καταβλημένος έδειχνε ο γιατρός, σαν να είχε γεράσει ξαφνικά. Αν και ευδιάθετος, το πρόσωπό του ήταν χλωμό, τα μάτια του θολά και τα μαλλιά του άσπρα σαν το χιόνι. Παρασυρμένη από τις σκέψεις μου, δεν πρόσεχα όσα λέγατε. Είχα πάψει να ανησυχώ μήπως αναφέρει το μυστικό της καταγωγής σου. Ο γιατρός έδειχνε να ενδιαφέρεται προσωπικά για σένα. Ρωτούσε για τις σπουδές, τα ενδιαφέροντά σου και τις προτιμήσεις σου για επαγγελματική αποκατάσταση. Μέσα σε λίγα λεπτά έμαθε πως τέλειωσες με άρι-

στα το γυμνάσιο, πως ξέρεις γαλλικά και γραφομηχανή, ότι σ' αρέσει να διαβάζεις Κρόνιν, Λουντέμη και Αιμιλύ Μπροντέ και ότι το όνειρό σου είναι να γίνεις ζωγράφος. Σ' άκουγα έκπληκτη, όχι γιατί δεν ήξερα τις προτιμήσεις σου, αλλά γιατί ποτέ δεν είχες μιλήσει τόσο ανοιχτά με τον πατέρα σου. Ακόμα και σε μένα απέφευγες να εκφράσεις καθαρά τις σκέψεις και τα σχέδια για το μέλλον σου. Κάποτε ήρθατε στο θέμα της εργασίας σου.

— Βρίσκεις ικανοποιητική τη δουλειά σ' ένα βιβλιοπωλείο; σε ρώτησε.

Σήκωσες τους ώμους σου.

— Πρέπει να δουλέψω για να ζήσουμε, απάντησες.

— Έχω να σου κάνω μια καλύτερη πρόταση. Γνωστός δικηγόρος χρειάζεται γραμματέα. Είναι φίλος. Αν το ζητήσω θα σε προσλάβει σίγουρα και με καλό μισθό, τι λες;

Δέχτηκες φυσικά. Από την επομένη έπιασες δουλειά. Μια εργασία αξιοπρεπή, σε πολιτισμένο περιβάλλον. Τα επόμενα χρόνια πέρασαν ήρεμα, με εκδρομούλες, πάρτι και κάποιο κρυφό αίσθημα για το οποίο δε μου μίλησες ποτέ, τέλος πάντων. Στο γύρισμα του '64 ήρθε το ξαφνικό να χάσουμε τον πατέρα σου από καρδιά. Δύσκολες ώρες, εσύ να τα 'χεις χαμένα, να μη δέχεσαι την πραγματικότητα κι εγώ να βυθίζομαι στο τέλμα της απαισιοδοξίας και της κατάθλιψης.

Ένα χρόνο μετά μας άφησε χρόνους και ο γιατρός Βελής. Δεκαπέντε μέρες μετά το θάνατό του είχα πάλι ειδοποίηση από τον ίδιο συμβολαιογράφο. Αυτή τη φορά ήταν για να μου παραδώσει μια επιστολή του γιατρού που αποτελούσε μια μεταθανάτια εξομολόγηση. Δε θα κάνω σχόλια για το περιεχόμενό της, καλύτερα να τη δια-

βάσεις μόνη σου». Και με αργές κινήσεις η ηλικιωμένη γυναίκα έβγαλε από την τσέπη της ένα διπλωμένο στα τέσσερα χαρτί που η Λίζα το διάβασε σιωπηλή.

Κυρία Λεμίρη,

Όταν θα διαβάζετε την επιστολή μου αυτή εγώ δε θα υπάρχω στη ζωή. Η βεβαιότητα αυτή, όσο και αν είναι μακάβρια, έχει το πλεονέκτημα της απόλυτης ειλικρίνειας στην εξιστόρηση των γεγονότων που θα αφηγηθώ στη συνέχεια. Θεώρησα απαραίτητη την εισαγωγή αυτή σαν προετοιμασία στις αποκαλύψεις που θα ακολουθήσουν.

Η θετή θυγατέρα σας Ελισάβετ είναι καρπός εξωσυζυγικής σχέσης δικιάς μου με Γαλλίδα φοιτήτρια, τη Σιμόν ντ' Ορσύ, ή ντ' Ανζύ, δεν είμαι σίγουρος. Τη Σιμόν τη γνώρισα στο Παρίσι τα Χριστούγεννα του 1938. Τον άλλο χρόνο, το Σεπτέμβριο, γέννησε δυο κοριτσάκια δίδυμα. Η Ελισάβετ είναι το ένα από αυτά. Το άλλο δεν ξέρω τι απέγινε. Ο λόγος που σας γνωστοποιώ τα γεγονότα με λεπτομέρειες που δεν σας ενδιαφέρουν, είναι για την περίπτωση που η Ελισάβετ ενδιαφερθεί να γνωρίσει τη μητέρα και την αδελφή της. Στο θέμα αυτό δεν έχω γνώμη, αφήνω σε σας την τελική απόφαση. Αν εσείς κρίνετε πως δεν συντρέχει λόγος, αν διστάζετε να αντιμετωπίσετε τις συνέπειες της αποκάλυψης, είστε ελεύθερη να αποσιωπήσετε τα γεγονότα. Σας καταλαβαίνω και σας δικαιολογώ. Άλλωστε εγώ θα βρίσκομαι πολύ μακριά, σε σφαίρες όπου το δίκαιο και το άδικο έχουν διαφορετική διάσταση...

Σπύρος Βελής.

«Τώρα τα ξέρεις όλα», είπε η ηλικιωμένη γυναίκα όταν η Λίζα τέλειωσε την ανάγνωση της επιστολής κι έκλεισε τα μάτια της κουρασμένη από την εξαντλητική εξομολόγηση.

Ειθίζον δὲ δίαιταν ἔχει καθάρειον, ἄθρυπτον

Να συνηθίζεις να έχεις τροφή λιτή και καθαρή

Πυθαγόρας